

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 12 Haziran 2019

Küresel Ekonominin Yönü Nereye?

2019 yılına ait veriler küresel ekonomide durgunluğun yaygınlaşmakta olduğunu belirtiyor. Bu doğrultuda yayımlanan en yeni ve en kapsamlı raporlardan birisi Dünya Bankası'na ait. Dünya Bankası'nca geçtiğimiz hafta yayımlanan *Küresel Ekonomik Görünüm* (Global Economic Prospects) raporunun alt başlığı "*artan gerilimler, suskun yatırımlar*" ifadelerini taşımakta.

Dünya Bankası raporu küresel ekonomide 2019 için beklenen büyüme hızını yıl başındaki tahminine görece 0.6 puan düşürerek yüzde 2.6'ya çekmiş durumda. 2020 için öngörülen büyüme hızı da 0.1 puan düşürülmüş; ve yüzde 2.7 olarak duyurulmuş. İleri sanayi ülkelerinde aynı dönemler için büyüme oranları, sırasıyla, 0.3 ve 0.1 puan geriletilerek, yüzde 1.7 ve 1.5 olarak öngörülmüş. *Yükselen Piyasa ve Kalkınmakta Olan Ekonomiler (YPKE)* grubunda da beklentiler 0.3 ve 0.1 puan aşağıya çekilmiş durumda. (Türkiye için de beklentiler olumsuz: 2019 yılı tahmini 2.6 puan düşürülerek *eksi 1.0*; 2020 için ise yüzde 3 olarak öngörülmekte).

Yükselen Piyasa ve Kalkınmakta Olan Ekonomilerde Olumsuzluklar Listesi

Yakın zamana kadar küresel ekonominin gerek üretim, gerekse talep yönünden itici gücü konumunda olan YPKE grubunun karşı karşıya kaldığı sorunların başında sabit sermaye yatırımlarındaki yavaşlama ön plana çıkıyor. Dünya Bankası, YPKE için sabit sermaye yatırımlarının önümüzdeki üç yıl boyunca tarihsel ortalamalarının altında kalacağını ve "suskunluğun" devam etmekte olacağını vurguluyor. Rapora göre, sermaye yatırımlarındaki bu durgunluğun ana nedenleri söz konusu ekonomilerde yeni, yaratıcı iktisadi inovasyonların izlenmesini güçleştiren kurumsal atalet ve şiddetlenen borç yükü.

Söz konusu ülkelerde küresel kriz öncesine (2007) görece kamu borçluluğu 15 puan yükselerek, milli gelirin yüzde 51'ine ulaşmış durumda. Buna özel sektörün giderek ivmelenen borçlanması da eklendiğinde, borç yükünün yarattığı yapısal tehditler sermaye birikiminin önünde önemli bir engel oluşturmakta.

Kapitalizmin hegemonik merkezinde

Küresel kapitalizmin hegemonik merkezi konumundaki Amerika ekonomisinde de işgücü piyasalarındaki dengesiz ve anormal görünüm devam ediyor. ABD'de bir yandan işsizlik oranı yüzde 3.6 ile tarihsel olarak en düşük değerde seyrederken, Amerikan ekonomisinin yeni iş yaratma kapasitesindeki durgun görünüm daha da belirginleşiyor. ABD İşgücü İstatistikleri, ABD'de Mayıs ayında sadece 75 bin kişilik istihdam yaratıldığını; çalışanların toplam nüfusa oranının da (*istihdam-nüfus oranı*) yüzde 60.6'da çakılı kaldığını belirtmekte. Dahası, işgücü istatistikleri Amerika'da *uzun süreli işsizliğin* 24.1 aya tırmandığını ve toplam

işsizlik içindeki payının da yüzde 22.4'e sığradığını belgeliyor. Yarı zamanlı istihdamdaki 300 bin kişilik kayıp ile birlikte değerlendirildiğinde, işsizliğin sadece yüzde 3.6 oranında olduğu bir ekonomiye ait olduğunu algılamak zorlaşıyor. Bir yerde tutarsızlık var, ama nerede?

Vaşington merkezli Ekonomi Politikaları Enstitüsü (EPI) Direktörü **Dean Baker** söz konusu tutarsızlığın ücret gelirlerindeki kayıplar ile çözülebileceğini vurguluyor. Baker'ın EPI kaynaklı verilerine göre, yüzde 3.6 gibi çok düşük düzeyde seyreden işsizlik oranına rağmen, Amerikan işçilerinin *reel ücretlerindeki durgunluk* sürüyor. Son bir yılda sadece yüzde 3.6 oranında artan saatlik ücretlerin son çeyrek dönemdeki artış hızı yüzde 2.7'ye gerilemiş olduğu gözlenmekte. Bu tespit özellikle ücretlerin yüzde 2.2 arttığı (dolayısıyla *reel olarak gerilemiş olduğu*) Amerikan imalat sanayinde belirgin.

Dolayısıyla, Amerikan ekonomisinin reel sektörlerinden gelen haberler, bu karmaşıklığın ve çelişkili mesajların yoğunluğu içerisinde kısa dönemde ileriye dönük güven sunmuyor. Halbuki daha birkaç ay öncesine kadar "piyasa yorumcuları" Amerikan ekonomisinin hızlı büyüme patikasına girdiği ve dolayısıyla artık Fed'in "faiz artırımına gideceği" yorumlarını paylaşmaktaydı. Şimdi ise beklentiler yeniden bu hafta toplanacak olan Fed'in para kurulu toplantısında faizleri düşürme kararına bağlanmış durumda.

Oysa *düşen kar marjları*, giderek artan *tekelci yapılaşma*, *suskunlaşan* sabit sermaye yatırımları; dolayısıyla, *tökezleyen üretkenlik kazanımlarına* bağlı *yapısal/sistemik sorunlar* kapitalizmin merkezlerinden, yükselen piyasa ve kalkınmakta olan ekonomilere, oradan da küresel yoksullara değin dünya ekonomisinin her köşesinde kapitalist sistemin çelişkileriyle dolu anarşik yapısını çok açık biçimde sergiliyor.